Prydæble

Malus halliana

Kort fortalt

- *Malus halliana* – rosenfamilien (Rosaceae).
- Stammer fra Kina og har i århundreder været dyrket som prydtræ i Kina og Japan.
- Løvfældende lille træ med blanke, mørkegrønne blade.
- Rosa blomster på lange, hængende stilke om foråret; små purpurrøde frugter om efteråret.
- Ude hele året i fuld sol; om vinteren beskyttes skålen mod hård frost.
- Frøplanter blomstrer først efter nogle år, og blomster og frugter kan afvige fra moderplanten.
- Frøene skal have 8–12 uger i køleskab; spirer derefter efter 4–12 uger.

Det kan du se frem til

Med frøene af prydæble har du grundlaget for en vinterhårdfør, blomstrende bonsai, som du selv former fra den første spire. Frøene skal først have 8–12 uger i køleskabet, og derefter viser de første kimplanter sig typisk efter 4–12 uger. Allerede i den første sommer kan du begynde formbeskæringen. De rosa blomster kræver tålmodighed: En frøplante blomstrer først, når den er gammel nok – ofte efter 4–7 år. Indtil da er det stammen og formen, du arbejder med.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Malus halliana er et lille, løvfældende prydæble fra rosenfamilien. Det stammer fra Kina, hvor det vokser i krat på skråninger og langs vandløb, og det har i århundreder været dyrket som prydtræ i både Kina og Japan. På engelsk kaldes det „Hall crabapple" efter den amerikanske læge George Rogers Hall, der bragte det til Vesten i 1800-tallet. Bladene er blanke og mørkegrønne. Om foråret kommer rosa blomster i små klaser; knopperne er mørkerosa, og blomsterne hænger på lange, tynde, rødlige stilke – det kinesiske navn betyder da også noget i retning af „æble med hængende tråde". Om efteråret dannes små, purpurrøde frugter på 6–8 mm. Som bonsai blomstrer prydæblet rigt, og blomster og frugter står godt i forhold til et lille træ. Frøplanter kræver dog tålmodighed: De blomstrer først efter nogle år, ofte efter 4–7 år, og da prydæbler let krydser med andre æbler, kan blomster og frugter afvige lidt fra moderplanten.

Formering

Frøene kan sås fra februar til oktober. De skal have en kold periode for at spire: Læg dem i lunkent vand i nogle timer, og bland dem derefter med let fugtigt sand eller kokos-såmuld i en lukket pose. Stil posen i køleskabet ved ca. 2–5 °C i 8–12 uger. Så derefter frøene ca. 1 cm dybt i fugtig såjord eller kokos-såmuld. Såbakken kan gerne stå køligt, også udendørs. Spiringen sker normalt efter 4–12 uger. Når kimplanterne har fået de første rigtige blade, prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

Placering og lys

Prydæblet elsker lys og fuld sol. Det kan vokse i halvskygge, men blomstrer da langt mindre. Kimplanter, der er sået inde, vænnes gradvist til at stå ude og flyttes først ud, når der ikke længere er risiko for nattefrost.

Vanding og næringsstoffer

Vand rigeligt i vækstsæsonen, og hold dyrkningsmediet jævnt fugtigt – især under blomstringen og mens frugterne udvikler sig. På varme sommerdage kan bladene overbruses med rent regnvand i stuetemperatur. Om vinteren vandes kun sparsomt. Fra april til september gives flydende bonsai-næring hver 4. uge; organisk langtidsnæring kan også bruges. For meget kvælstof giver kraftige skud på bekostning af blomsterne.

Dyrkningsmedie

Færdig bonsai-jord er et godt valg. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2. år om foråret, før knopperne bryder.

Beskæring

Vent med at beskære de nye skud, til blomstringen er overstået – ellers fjerner du de kommende frugter. Lad de nye skud vokse, til de er blevet lidt faste, og klip dem derefter tilbage til 2–3 blade. Blomsterne dannes på korte sideskud fra året før – dem skal du lade sidde. Unge planter, der endnu ikke blomstrer, kan beskæres løbende i hele vækstsæsonen. Om efteråret, når bladene er faldet, kan de forveddede grene formes og lange skud fjernes.

Vinteropbevaring

Prydæblet er hårdført og skal have en kold vinter for at kunne hvile. Lad træet stå ude, også når bladene falder om efteråret – let frost skader ikke. I en skål er rødderne dog langt mere udsatte end i jorden, og når dyrkningsmediet fryser hårdt, kan skålen sprænge. Beskyt derfor skålen i god tid, når der er udsigt til flere døgn med frost eller nattefrost under ca. -5 °C: Grav skålen ned i haven, så kun stamme og krone er over jorden, og dæk jorden med blade – eller stil skålen i tørt sand i en flamingokasse. Du kan også stille træet i et koldt, helst frostfrit udhus eller en garage; når bladene er faldet, behøver det ikke lys. Kimplanter i deres første vinter skal altid stå frostfrit, fx i et uopvarmet rum ved 0–5 °C. Vand sparsomt, så dyrkningsmediet ikke tørrer helt ud, og giv ingen næring. Når knopperne begynder at svulme om foråret, skal træet igen stå lyst, og de nye skud beskyttes mod sen nattefrost.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, er min færdigblandede bonsai-jord et godt grundlag. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.